

VEJLEDNING TIL SKEMA TIL ANALYSE AF ARBEJDSULYKKER

Skemaet er i princippet lavet til at kunne stå alene, det vil sige udfyldes ud fra overskrifter og stikord. Denne vejledning beskæftiger sig derfor primært med nogle generelle forhold, samt uddybning af nogle enkelte centrale rubrikker.

Brug af skemaet

Skemaet kan bruges til to forskellige ting: For det første kan det anvendes af sikkerhedsorganisationen i dens udrednings- og analysearbejde på stort set samme måde, som det foregår i dag. For det andet kan det bruges til analyse af arbejdsulykker eller næsten arbejdsulykker af det involverede mandskab og deres nærmeste kolleger. I denne sammenhæng har det status af et værktøj, der kan støtte læring og erfaringsopbygning, efter ulykken/næved ulykken er sket. Vi tror på, at en sådan procedure over tid vil virke klart forebyggende. Der foregår jo i dag en efterbearbejdning af arbejdsulykker ved middagsbordet og i kaffepauser, men den er uformel og usystematisk og hviler ofte på ufuldstændige data om hændelsesforløbet.

Der er intet til hinder for, at skemaet bruges på begge måder i organisationen samtidigt, og vi anbefaler ledelsen og sikkerhedsrepræsentanten at overveje dette spørgsmål.

Opbygning af skemaet

Skemaet er inddelt i fire afsnit:

0. Grunddata
1. Beskrivelse af ulykken
2. Årsager og idéer til forebyggelse
3. Handlingsplan.

Hovedvægten i skemaet ligger på idéer til forebyggelse, som kan iværksættes af mandskabet selv eller af ledelsen, afhængigt af den måde skemaet bruges på.

0. Grunddata

Afsnittet indeholder de formelle oplysninger, som er nødvendige for sikkerhedsorganisationens udrednings- og analysearbejde. Som pædagogisk værktøj kan det springes over.

1. Beskrivelse af ulykken

Det første punkt: Giv en detaljeret og konkret beskrivelse af, hvad der skete op til ulykken, er af afgørende betydning for hele det efterfølgende analysearbejde. Firkantet formuleret kan den ikke være for detaljeret, og man kan i princippet inddrage hele den forudgående arbejdsperiode. Men man bør i hvert fald starte med en klar overgang til en ny proces, f.eks. et alarmopkald – køreturen – aktiviteter på indsatsstedet osv. Hvad angår detaljeringsgraden, vil det i nogen tilfælde være en ophobning af små ting, der ikke i sig selv er tydelige eller dramatiske, som medvirker til ulykken, og som derfor kan "forsvinde" med

en mere generel beskrivelse. Forhold der kan indgå i beskrivelsen er materiel, værktøjer og udstyr, påklædning, kompetencer, arbejdsfordeling, kommunikation, samarbejde mm.

Det kræver øvelse at give en detaljeret og konkret beskrivelse og den bedste hjælp er, at en person, der ikke var involveret i ulykken, hjælper de involverede med at rekonstruere hele forløbet, som det virkelig var.

De øvrige punkter er forklaret i skemaet med nogle stikord.

2. Årsager og idéer til forebyggelse

Igen er der ved de fleste punkter givet nogle stikord som vejledning. Det er vigtigt under alle 12 punkter at være kreativ med idéer til forebyggelse og ikke bare forkaste vilde idéer.

Idéerne til forebyggelse kan opdeles i nogle forskellige niveauer. Listen er tænkt til inspiration og understreger den centrale pointe, at arbejdsulykkerne er et resultat af et kompliceret og komplekst samspil mellem individuelle handleberedskaber, viden om forebyggelse, organisatoriske og ledelsesmæssige forhold, sikkerhedskulturen, det anvendte materiel og arbejdets art.

1. Uønsket hændelse: Kan faren opdages? Ved man, om faren er udløst? Kan faren undgås? Ved man, hvordan? Er der handlemuligheder? Er der evnen til at handle? Er der tiden til at handle?

2. De umiddelbare årsager: Erfaringsbaserede fejl. Regelbaserede fejl. Videnbaserede fejl. Bevidste fejl. Fejl ved udstyret. Manglende viden om opgaven.
3. De bagvedliggende årsager: Mangler ved instruktion og oplæring. Begrænset eller ingen risikovurdering. Manglende planlægning og styring af indsats. Kommunikationsbrist.
4. Strategi og styring: Mangler ved sikkerhedsledelse, ledelsestræning, organisatoriske regler, læring af ulykker, målsætning og styring, evaluering og feedback. Mangler ved inspektion, konsekvens, krav til teknologi og materiel, krav til planlægning og krav til arbejdets tilrettelæggelse.
5. Ydre forhold: Internationale og nationale regler (love og bekendtgørelser), uskrevne regler og normer for arbejdets udførelse.

3. Handlingsplan

Hvis skemaet bruges som pædagogisk værktøj, vil nok ikke være muligt at føre analysen helt i bund, det vil sige, til niveau 4 og 5. Men derfor kan deltagerne godt give nogle bud på en handlingsplan. Hvis skemaet udfyldes af sikkerhedsorganisationen, må der indgå nogle overvejelser og prioriteringer af en eventuel indsats for at skabe forbedringer.